

Περιβαλλοντική αντίληψη

- Θεωρητικά μοντέλα
- Η οπτική πλάνη
- Περιγραφή περιβαλλόντων

Αντίληψη και αίσθηση

- Η **αίσθηση** αναφέρεται στις πληροφορίες για τα περιβαλλοντικά ερεθίσματα, τις οποίες συγκεντρώνουν τα αισθητήρια όργανα.
- Η **αντίληψη** αποτελεί το φιλτράρισμα των πληροφοριών και σχετίζεται με τη θέση του ατόμου στο περιβάλλον.

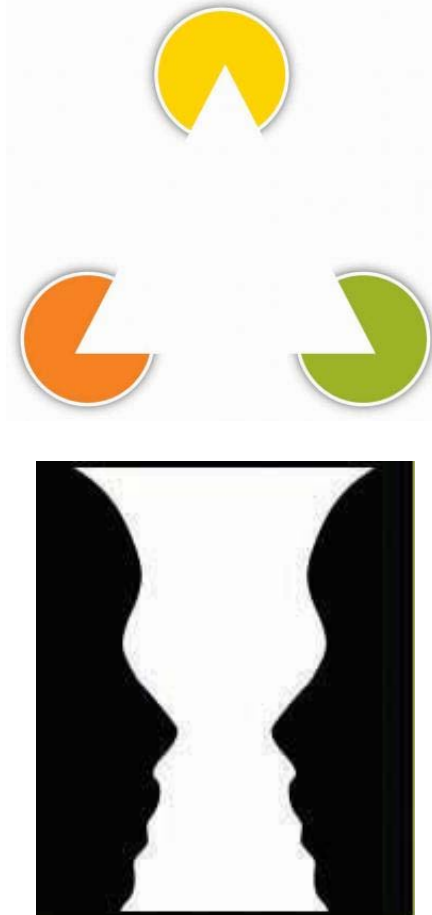
Παραδοσιακή και περιβαλλοντική προσέγγιση της αντίληψης

- Η **πειραματική** προσέγγιση μελετά την αντίληψη μεμονωμένων αντικειμένων. Τα περιβαλλοντικά ερεθίσματα είναι διακριτά. Το άτομο τοποθετείται έξω από το πλαίσιο.
- Η **περιβαλλοντική** προσέγγιση μελετά το περιβάλλον ως σύστημα (Ittelson, 1973, 1978). Ενδιαφέρεται για:
  - ✓ τα ερεθίσματα που επηρεάζουν την αντίληψη,
  - ✓ τις χωρικές ιδιότητες του περιβάλλοντος που επηρεάζουν τη συμπεριφορά, και
  - ✓ τις κοινωνικές σχέσεις που διευκολύνονται από τη χρήση του χώρου.

Πηγές μεροληψίας στην περιβαλλοντική αντίληψη

- Σύμφωνα με τη θεωρία της «καλής μορφής», η αντίληψη των περιβαλλοντικών ερεθισμάτων γίνεται με σφαιρικό-ολιστικό τρόπο, παρά αποσπασματικά (Kellman & Shipley, 1991).
- Αυτή η τάση μας οδηγεί στην αυθαίρετη συμπλήρωση των «χασμάτων» με βάση την προηγούμενη εμπειρία, η οποία όμως μπορεί να είναι παραπλανητική.
- Η **περιβαλλοντική** μεροληψία επεκτείνεται στον **ψυχολογικό** τομέα (π.χ. υπερεκτίμηση δυνατοτήτων, φαινόμενο ψευδούς ομοφωνίας) και στον **κοινωνικό** τομέα (π.χ. στερεότυπα, αυτοεκπληρούμενη προφητεία).

Πηγές μεροληψίας στην περιβαλλοντική αντίληψη

ΔΑΙΑΒΣΕ ΤΟ ΓΗΡΟΓΡΑ! ΜΡΟΠΕΙΣ!

Σνφμύωα με μια έυρενα στο Πισήναπιμετο του Κμτρπι-
αίζ, δεν πεαίζι ρλόο με τι σριεά ενίαι τοθοπεμετενα τα
γατάμαρα σε μια λξέη, αεκρί το πώτρο και το ταελείτυο
γάμρμα να ενίαι στη στωσή θσέη. Τα υλοπιόπα μρο-
πούν να ενίαι σε τχίυεας θιέεσς και μροπετίε να δαβαι-
άεστε τις λιεξές χρωίς πλβημόρα. Ατυό γνίταιει γαιτί ο
απρώνθονις εκέγλφοας δεν δαεβζιάι γάμρμα γάμρμα
κθάε λξέη αλλά τη λξέη σαν σνύλοο.

Ατίπτουεο, ε;

Δύο σχολές για την ερμηνεία της αντιληπτικής σταθερότητας

- **Γενετιστές.** Η δομή του νευρικού συστήματος (και όχι η εμπειρία) είναι αυτή, η οποία καθορίζει την ανθρώπινη αντιληπτική ικανότητα (π.χ. Gibson, 1966).
- **Εμπειριστές.** Η αντίληψη καθορίζεται από «λειτουργικές συναλλαγές» του οργανισμού με τα εισερχόμενα ερεθίσματα. Η ερμηνεία των ερεθισμάτων βασίζεται στην προηγούμενη εμπειρία (π.χ. Brunswik, 1956).

Δύο σχολές για την ερμηνεία της αντιληπτικής σταθερότητας

- Το **οικολογικό** μοντέλο (Gibson, 1979). Οι πληροφορίες των αισθήσεων παρέχουν ακριβή εικόνα του κόσμου. Όμως, για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων για δράση που παρέχει το περιβάλλον (affordances), απαιτούνται ενέργειες όπως η εξερεύνηση, η ρύθμιση της έντασης των εισερχομένων και η επιλεκτική προσοχή.
- Το **πιθανολογικό/φαινομενικό** μοντέλο (Brunswik, 1966). Οι πληροφορίες των αισθήσεων δεν αντανακλούν επακριβώς τον κόσμο. Τα άτομα κάνουν πιθανολογικές κρίσεις με βάση την εμπειρία.

Οπτική πλάνη: δύο εμπειριστικές υποθέσεις

- Η οπτική πλάνη προκαλείται επειδή οι συνήθειες συναγωγής συμπερασμάτων εφαρμόζονται με ακατάλληλο τρόπο σε περιστάσεις μη οικολογικά αντιπροσωπευτικές.
- Σε διαφορετικά οικολογικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα αναπτύσσονται διαφορετικές συνήθειες συναγωγής συμπερασμάτων.

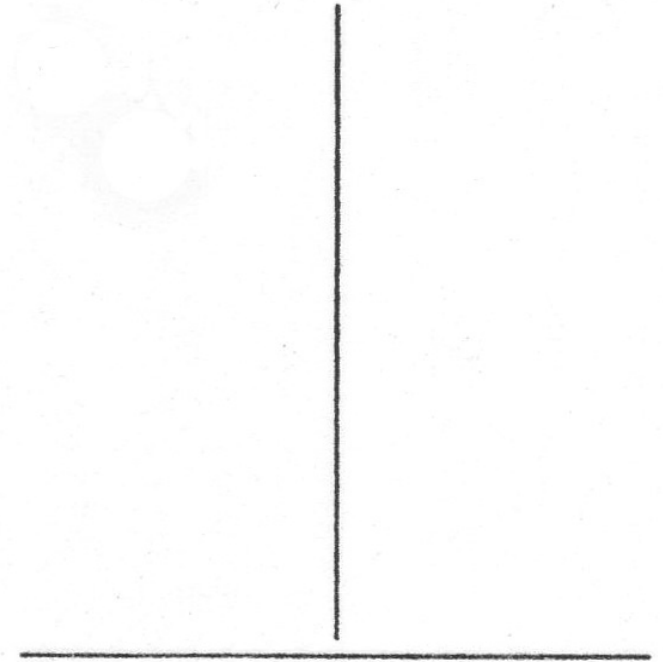
(Segall, Dasen, Berry, & Poortinga, 1993)

Παραδείγματα οπτικής πλάνης

Πλάνη Ponzo

Πλάνη οριζοντίων-
καθέτων γραμμών

Η αντίληψη των χρωμάτων (Berlin & Kay, 1969)

- Βασικά και παράγωγα ονόματα χρωμάτων.
- Ιεράρχηση αναγνώρισης-ονομασίας των χρωμάτων:

- Βασικές ομοιότητες, αλλά και επιμέρους διαφορές μεταξύ φυλών όσον αφορά τη διάκριση των χρωμάτων.
- Ορισμένες φυλές χρησιμοποιούν κοινό όνομα για διαφορετικά χρώματα, π.χ. πράσινο και γαλάζιο (Bornstein, 1973). Αυτό συνιστά ένδειξη, αλλά όχι απόδειξη, αντίστοιχης βιολογικής προσαρμογής.

Περιγραφή του περιβάλλοντος: η λειτουργία της κατηγοριοποίησης

- Περιγραφή, αξιολόγηση και κατηγοριοποίηση.
- **Κατηγοριοποίηση των περιβαλλοντικών συνθηκών:** λεπτομερής καταγραφή φυσικών (αλλά και ψυχολογικών-κοινωνικών) χαρακτηριστικών, επιλογή των ερεθισμάτων προς αξιολόγηση.
- **Έμμεση κατηγοριοποίηση:** Πέρα από απλή περιγραφή, πρόκειται για εμπειρική γενίκευση των περιβαλλοντικών κατηγοριών εκ των υστέρων με βάση την προτίμηση των ατόμων. Δύο τύποι κατηγοριών, με βάση (α) το περιεχόμενο και (β) τη χωρική διαμόρφωση.